

Sygn. akt IV KK 293/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **M. K.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 7 września 2021 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 10 listopada 2020 r., sygn. akt II K [...]

na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę M. K. Sądowi
Rejonowemu w Z. do ponownego rozpoznania;**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 10 listopada 2020 r., sygn. akt II K [...], Sąd Rejonowy w Z. uznał oskarżonego M. K. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 209 § 1a k.k., polegającego na tym, że w okresie od 7 stycznia 2014 r. do 27 października 2019 r. w Z. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w G., sygn. akt IV RC

[...], z dnia 7 stycznia 2014 r., a łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, czym naraził swoją córkę N. K. na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, za co wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym oraz zobowiązał oskarżonego M. K. do łżenia na utrzymanie małoletniej córki N. K..

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron, przez co uprawomocnił się z dniem 26 listopada 2020 r.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia Sądu Rejonowego wywiódł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w całości, na korzyść skazanego i zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec M. K. wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. i wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia czynu zabronionego przez oskarżonego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. doprowadziło do skazania M. K. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. popełnione w okresie od 7 stycznia 2014 r. do 27 października 2019 r., podczas gdy za ten sam występki na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej, popełniony w okresach: od 15 stycznia 2014 r. do 16 czerwca 2014 r., od marca 2015 r. do kwietnia 2016 r. i od września 2016 r. do marca 2018 r. oskarżony został już prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt IX K [...]”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Z. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Nie można odmówić racji skarżącemu, że w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w Z. dopuścił się rażącej i mającej oczywiście istotny wpływ na treść wyroku obrazy prawa – przepisów art. 500 § 1 i 3 k.p.k. wskazanych w petitum kasacji, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Z.. Na gruncie niniejszej sprawy brak było bowiem podstaw do wydania wyroku w trybie nakazowym. Zgromadzone dowody nie pozwalały na wysnucie jednoznacznego wniosku o braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia przez M. K. przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. w całym objętym zarzutem okresie.

Tymczasem, jak konsekwentnie podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, postępowanie nakazowe jest szczególną instytucją prawa procesowego, której zastosowanie zostało przewidziane dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedłożony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy oskarżonego i okoliczności popełnienia przez niego zarzucanego mu czynu. W przeciwnym razie konieczne jest skierowanie i rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej (zob. np. wyroki: z dnia 21 lipca 2011 r., III KK 144/11; z dnia 7 marca 2012 r., II KK 30/12; z dnia 21 stycznia 2016 r., II KK 370/15; z dnia 20 kwietnia 2017 r., V KK 66/17, z dnia 27 kwietnia 2021 r., V KK 374/20).

W tym kontekście stwierdzić należy po pierwsze, na co trafnie wskazał autor kasacji, że możliwość przypisania oskarżonemu przestępstwa niealimentacji istnieje wówczas, gdy sprawca nie będzie wywiązywał się z obowiązku alimentacyjnego możliwego do wykonania. Przypomnieć należy, że uchylenie się od obowiązku łożenia na utrzymanie osoby uprawnionej do alimentacji zachodzi wtedy, gdy zobowiązany mając obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku, nie dopełnia go ze złej woli. "Uporczywe" uchylenie się oznacza zaś długotrwałe postępowanie nacechowane nieustępliwością. Występku tego może zatem dopuścić się tylko ten, kto mógłby wykonać ciążący na nim obowiązek, a tego nie czyni mimo realnych możliwości. Konieczna jest więc weryfikacja wysokości osiąganych przez oskarżonego dochodów i jego możliwości zarobkowych oraz ustalenie, czy i w jakim stopniu wywiązywał się z ciążących na nim obowiązków, a także jakie podjął starania, aby się z nich wywiązać (zob. uchwała Izby Karnej Sądu

Najwyższego z dnia 9 czerwca 1976 r., sygn. akt VI KZP 13/75; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 1995 r., sygn. akt III KRN 29/95; z dnia 2 grudnia 2020 r., sygn. akt IV KK 706/19).

Tymczasem Sąd I instancji podążając wiernie za treścią aktu oskarżenia przypisał oskarżonemu M. K. popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. na szkodę małoletniej N. K. w całym zarzucanym okresie – tj. od 7 stycznia 2014 r. do 27 października 2019 r., pomijając przy tym całkowicie znajdujące się w aktach sprawy informacje odnośnie pobytów oskarżonego w placówkach penitencjarnych w okresach: od 28 listopada 2018 r. do 8 grudnia 2018 r. oraz od dnia 28 października 2019 r. do chwili wyrokowania w sprawie (k. 16, 41, sygn. akt II K [...]). Sąd I instancji całkowicie zignorował również fakt, że w okresie od 9 października 2018 r. do 13 grudnia 2018 r. M. K. posiadał status osoby bezrobotnej, bez prawa do zasiłków (k. 40, sygn. akt II K [...]), a z karty rozliczeniowej wygenerowanej na potrzeby postępowania egzekucyjnego wynika, że z wynagrodzenia oskarżonego uzyskano środki finansowe w lutym 2015 r., w maju, lipcu i sierpniu 2016 r. oraz w marcu 2020 r. (k. 44, sygn. akt II K [...]).

Po drugie, wskazać należy, że Sąd I instancji niejako bezrefleksyjnie przypisał oskarżonemu popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. w zakresie czasowym tożsamym z tym jaki wskazano w akcie oskarżenia. Skazał M. K. za czyn popełniony na szkodę małoletniej N. K. w okresie od dnia 7 stycznia 2014 r. do 27 października 2019 r. Nie dostrzegł jednak, że w dniu 30 września 2020 r., sygn. akt IX K [...], w Sądzie Rejonowym w G. zapadł wyrok skazujący M. K. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. popełnione na szkodę tej samej pokrzywdzonej w następujących okresach: od 15 stycznia 2014 r. do 16 czerwca 2014 r., od marca 2015 r. do kwietnia 2016 r., od września 2016 r. do marca 2018 r., za co wymierzono oskarżonemu karę łączną 1 roku i 3 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 8 października 2020 r. W konsekwencji w obrocie prawnym funkcjonują dwa odrębne wyroki skazujące M. K. za przestępstwo popełnione przez niego na szkodę małoletniej córki N. K. w okresach od 15 stycznia 2014 r. do 16 czerwca 2014 r., od marca 2015 r. do kwietnia 2016 r. oraz

od września 2016 r. do marca 2018 r., co jest sprzeczne z obowiązującą zasadą *ne bis in idem*, a tym samym w opisanym zakresie niedopuszczalne.

Jak trafnie wskazał skarżący w kasacji, Sąd Rejonowy w Z. zbagatelizował również informację Komendy Powiatowej Policji w N., która w ramach pomocy prawnej przeprowadzała czynności procesowe z udziałem oskarżonego z której wynikało, iż M. K. oświadczył przesłuchującemu go funkcjonariuszowi, „że już za to siedzi” (k. 58, sygn. akt II K [...]).

W układzie okoliczności niniejszej sprawy nie doszło jednak do wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Co prawda w dacie wydania zaskarżonego kasacją wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Z. z dnia 10 listopada 2020 r., sygn. akt II K [...], był już prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt IX K [...], to jednak pamiętać należy że w przypadku przestępstw niealimentacji, należących do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, przeszkoda procesowa w postaci *rei iudicatae* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., sygn. akt II KK 222/17, LEX nr 2337346; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV KK 149/18, LEX 2498044). W niniejszej sprawie okres czynu przypisanego M. K. wyrokiem o sygn. akt II K [...] wykracza poza okresy objęte uprzednim skazaniem Sądu Rejonowego w G. o sygn. akt IX K [...]. Tym samym nie zaistniała powaga rzeczy osądzonej, skoro poprzednie skazanie M. K. dotyczy jedynie fragmentu czynu zarzuconego i przypisanego mu późniejszym wyrokiem Sądu Rejonowego w Z..

Powyższe uchybienia miały istotny wpływ na treść orzeczenia Sądu Rejonowego w Z., a to sprawiło, że niezbędne okazało się jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Rozstrzygając ponownie sprawę Sąd *meriti* będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę powyższych uwag, a w szczególności uwzględni treść wyroku Sądu Rejonowego w

G. z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt IX K [...] oraz informacje o okresach pobyków oskarżonego w jednostkach penitencjarnych.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku.